

In diem sabbati sancti

Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου λόγος τῷ ἁγίῳ σαββάτῳ.

Ἐπιτάφιον ἑορτὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἑορτάζομεν σήμερον. Καὶ ὁ μὲν παρὰ τοῖς νεκροῖς κάτω τοῦ θανάτου τὰ δεσμὰ διαλύων καὶ φωτὸς τὸν ἄδην πληρῶν καὶ ἀφυπνίζων τοὺς κεκοιμημένους, ἡμεῖς δὲ χορεύομεν ὑπὲρ γῆν τὴν ἀνάστασιν φανταζόμενοι καὶ οὐ δεδοίκαμεν τὴν φθοράν, μὴ κατισχύση τῆς ἀφθαρσίας. Οὐ δώσεις γάρ, φησίν, τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Καὶ ἴσως ἡμῶν τὴν φιλοσοφίαν γελῶσι Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες· οἱ μὲν ἕτερον Χριστὸν προσδεχόμενοι, οἱ δὲ τάφοις ἐναποκλείσαντες αὐτῶν τὰς ἐλπίδας, περὶ ὧν εἰκότως ὁ προφήτης φησίν· Οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκία αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἄλλ' οἱ μὲν γελῶντες στενάζουσι–στενάξουσι γὰρ ὕστερον ὀρῶντες εἰς ὃν ἐξεκέντησαν καὶ ἐξύβρισαν–, ἡμεῖς δὲ δακρύνοντες ἠδονῆ τὸ πάθος κεράσωμεν. Ἦρπασεν ὁ θάνατος τὸν δεσπότην Χριστόν, ἀλλ' οὐ καθέξει παρ' ἑαυτῷ τὴν ζωὴν. Κατέπιεν ἀγνοήσας, ἀλλ' ἐξεμέσει πολλοὺς σὺν αὐτῷ. Ἐκὼν κατέχεται νῦν, μετὰ ταύτην τὴν ἡμέραν σκυλεύσας τὸν ἄδην ἀνίσταται. Χθὲς ἡμαύρωσε τὸν ἥλιον σταυρωθεὶς καὶ μεσοῦσης ἡμέρας ἐπεισῆλθεν νύξ, σήμερον ὁ θάνατος παραλύεται ξένον νεκρὸν εἰσδεξάμενος. Χθὲς ἐπένθησεν ἡ κτίσις τὴν τῶν Ἰουδαίων μανίαν ὀρώσα καὶ στολὴν πενθικὴν τὸ σκότος ἐνεδύσατο, σήμερον ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδε μέγα. Χθὲς ἐδονήθη ἡ γῆ καὶ περὶ φυγῆς ἐβουλεύετο καὶ διαστῆναι τοῖς ἐνοικοῦσιν ἠπέλει καὶ τὰ μὲν ὄρη ἐκόπτετο, ἐσχίζοντο δὲ αἱ πέτραι· γυμνὸς δὲ ἦν ὁ ναὸς καθάπερ ἔμπνους τὸ ἱμάτιον διαρρήξας, δι' ὧν ἔπαθε δεικνὺς ὡς ἐβεβηλώθη τὰ ἅγια. Τὰ ἄψυχα τοῦ τολμήματος αἴσθητο, οἱ δὲ ταῦτα τολμῶντες ἀναισθήτους εἶχον ψυχάς. Ἦγανάκτει τὰ στοιχεῖα καὶ μικροῦ τὴν τάξιν ἀπέλιπε καὶ σύγχυσιν εἰργάσατο τοῦ παντός, εἰ μὴ τοῦ δημιουργοῦ τῆς βουλήσεως ἦσθητο, ὅτι μὴ ἄκων ὑβρίζετο. Ὡ καινῶν καὶ παραδόξων πραγμάτων! Ξύλω τανύεται ὁ λόγῳ τείνας τὸν οὐρανόν, καὶ δεσμοῖς περιβάλλεται ὁ δῆσας ψάμμῳ τὴν θάλασσαν, καὶ ποτίζεται χολὴν ὁ τὰς πηγὰς τοῦ μέλιτος χαρισάμενος, καὶ στεφανοῦται ἀκάνθαις ὁ τὴν γῆν στεφανώσας τοῖς ἄνθεσι, καὶ τύπτεται μὲν καλάμῳ τὴν κεφαλὴν ὁ πατάξας τὴν Αἴγυπτον ταῖς δέκα πληγαῖς καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Φαραὼ καλύψας τοῖς ὕδασι, ἐμπύεται δὲ τὸ πρόσωπον ὃν ἰδεῖν οὐ φέρει τὰ χερουβίμ. Ταῦτα δὲ πάσχων ὑπὲρ τῶν σταυρῶντων προσηύχετο λέγων· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν. Ἀγαθότητι τὴν κακίαν νικᾷ, ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῶν χριστοκτόνων εἰς σωτηρίαν αὐτοὺς σαγηνεύων, λύει τὸ ἔγκλημα τὴν ἀγνοίαν αἰτιώμενος, οὐ χαλεπαίνει τῆς ἐκείνων παροινίας γινόμενος παίγνιον, δέχεται τὴν μέθην καὶ φιλανθρωπία καλεῖ πρὸς μετάνοιαν. Τί δεῖ λέγειν τὰ πλείω; Οὐδὲν τῆς ἀγαθότητος ἀπωνάμενοι ἐγκλείουσι τάφῳ ὃν οὐδὲν τῶν ὄντων χωρεῖ καὶ σήμαντρα ἐπιτιθέασι ἡμῖν τὴν σωτηρίαν φυλάττοντες καὶ δεδιότες τὴν ἀνάστασιν στρατιώτας φύλακας ἐφιστῶσι τῷ μνήματι. Τίς εἶδε νεκρὸν φυλαττόμενον; Μᾶλλον δὲ τίς εἶδε νεκρὸν πολεμούμενον; Τίς ἤκουσε τελευταίαν ἀμφιβαλλομένην καὶ δέος ἐμποιοῦσαν τοῖς ἐργασαμένοις; Τίς οὐκ ἐπαύσατο πρὸς ἐχθρὸν τὴν ψυχὴν ἀφειλάμενος; Τίς οὐ κατέλυσε ἐχθρὰν ἀρκεσθεὶς θανάτῳ τοῦ δυσμενοῦς; Τί ὃν ἀνήλωσας δειλιᾶς, ὦ Ἰουδαῖε; Τί φοβῆ ὃν ἀπέκτεινας; Τί τρέμεις τὸν μεταστάντα; Τί δέδοικας τὸν ἀναιρεθέντα; Τί ὃν ἐσταύρωσας ἀγωνιᾶς; Ἐχεις ἀπὸ τῆς σφαγῆς τὴν ἀσφάλειαν. Θάρρει· εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ τεθνηκώς, οὐκ ἀνίσταται· εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, καλῶς

ἔπηξας τὸν σταυρόν· εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, οὐκ ἀληθεύει Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον εἰπὼν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, τῷ θανάτῳ κατέχεται· εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, τί τὸν τάφον σφραγίζεις, ἀνόητε; Περίμεινον τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ὄψη τῆς ἑαυτοῦ μανίας τὸν ἔλεγχον. Παῦσαι περιεργαζόμενος καὶ θεάσῃ τῶν πραγμάτων τὴν ἔκβασιν· παῦσαι λυττῶν κατὰ τῆς ἀληθείας· παῦσαι θεῶ πολεμῶν καὶ τῷ πολεμεῖν κατατιτρώσκων ἑαυτόν· παῦσαι τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ὑβρίζων καὶ νομίζων τὰς ἀκτῖνας ἐκείνας σβεννύειν· παῦσαι τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς προσχῶσαι φιλονεικῶν· παῦσαι τοῖς ἄρχουσι ἐνοχλῶν καὶ περὶ φρουρᾶς διαλεγόμενος· παῦσαι τὸ ψεῦδος ὠνούμενος καὶ τοὺς ὀπλίτας κινῶν. Μὴ κάμης ἀνόνητα, μὴ εἰς ἀσέβειαν ἀναλώσης τὰ σά, μὴ κατὰ θεοῦ φαντάζου τὴν νίκην, μὴ δῶς μισθὸν στρατιώταις ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων εἰπεῖν, μὴ παρακοιμίσης τὸν ὄχλον τῷ μνήματι, μὴ θαρρήσης τοῖς ὀπλοῖς. Ὅπλοισ ἀνάστασις οὐ κωλύεται, οὐκ ἐμποδίζεται ταῖς σφραγίσιν, οὐκ εἴργεται στρατιώταις, οὐ κλέπεται χρήμασιν. Ἄλλ' ἀπιστεῖς; Μὴ οὐκ εἶδες τὸν Λάζαρον πάλαι καθάπερ ὕπνον τὸν θάνατον ἀποσεισάμενον; Εἶδες πῶς ἠκολούθησε τῷ προστάγματι ὁ νεκρὸς καὶ ὁ δεσμὸς οὐκ ἐκώλυσε; Εἶδες πῶς σὺν αὐταῖς κηρίαῖς ἐβάδιζε τὸ Δεῦρο ἔξω ἀκούσας; Εἶδες πῶς ἤρμωσεν ἡ φωνὴ τὸν διαλυθέντα θανάτῳ; Ὁ ἐκεῖνα δυνηθεὶς καὶ ταῦτα δυνήσεται, ὁ τὸν δοῦλον ἀναστήσας αὐτὸς πολλῶν πλέον ἐγείρεται, ὁ ζωογονήσας τὸν σεσηπότα οὐκ ἐάσει νεκρὸν ἑαυτόν. Ἄλλὰ γὰρ ἡ τυφλότης τῶν Ἰουδαίων πολλὴ καὶ ὀρώσα τὰ θαύματα οὐχ ὀρᾷ· ὀφθαλμοὺς ἔχουσιν καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσιν. Ὁ θεὸς γὰρ τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε αὐτῶν τὰς καρδίας πρὸς τὸ μὴ καταυγᾶσαι αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης. Ἄλλ' ἐκείνους μὲν τέως ἐάσωμεν τῇ ἀπιστίᾳ, ἡμεῖς δὲ λέγωμεν μετὰ τῶν περὶ Μαριὰν τὴν πιστὴν κατὰ διάνοιαν ἀναπλάττοντες ἑαυτοῖς τοῦ σωτῆρος τὸν τάφον· Ἦραν ἡμῶν τὸν κύριον καὶ οὐκ οἶδαμεν τί ἐποίησαν αὐτόν. Αὐτῷ ἡ δόξα σὺν τῷ ἀχράντῳ πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.